

## **ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНІ СВІТОВІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ**

Глобалізація світової політики передбачає зміни у міжнародній системі, що продовжує формуватися у ХХІ столітті. Всі держави будуть існувати в ситуації взаємозалежності, яка скорочує ступінь свободи їх діяльності через зростання значення інститутів політичної глобалізації. Ця обставина потребує детального аналізу сучасних суб'єктів глобальних політичних відносин, їх ролі та впливу на економічну політику національної держави.

На даний момент у глобальній політичній системі, крім урядів держав світу, активно діють міжнародні фінансові організації, такі як Організація економічного співробітництва та розвитку (далі ОЕСР), Міжнародний валютний фонд (далі МВФ), Всесвітній банк (далі ВБ), Світова організація торгівлі (далі СОТ) тощо, які досить успішно здійснюють глобальний вплив на економічні процеси. Виникнення міжнародних фінансових організацій пов'язано з політичною зацікавленістю провідних світових держав у посилення своїх позицій на світовій арені та координації питань пов'язаних з інвестиціями і фінансовими потоками.

Кожна міжнародна фінансова організація виконує свою специфічну функцію. ОЕСР – це центр розробки загальної ідеології та вільної стратегії розвитку. СОТ зайнята переважно лібералізацією обміну товарів і послуг. Всесвітній банк і регіональні банки зосереджені на довгострокових інвестиціях. МВФ зосереджує свою діяльність на поточних фінансових проблемах, на кредитуванні та розробці фінансової політики. Своєю діяльністю ці організації крок за кроком вибудовують інституційно-правовий каркас нового політичного

та економічного світового устрою, що ґрунтується на неоліберальній ідеології, чисельних міжнародних і багатосторонніх угодах, різних інститутах, юридичних нормах, на «загальновизнаних» принципах і «узгоджених» цілях.

Одним із найважливіших факторів впливовості міжнародних фінансових організацій на глобальну політику є їх вплив на національну державу. Дійсно, протягом другої половини ХХ століття посилюється взаємозалежність держав, відбувається трансформація їх зовнішньої політики, коли вони вимушені враховувати багатосторонність діяльності міжнародних організацій, координувати з ними свої зусилля з участі у глобальному політичному управлінні. Нерідко рішення, що були прийняті в межах міжнародних фінансових організацій, мають двояке обмеження національної держави на міжнародному та внутрішньодержавному рівні. Лібералізація у валютно-фінансовій, кредитній, банківській, торгівельній та інших сферах неминуче призводить до трансформації у статусі національної держави. Те, що американський політолог Джорж Най називає «м'якою силою», «гнучкою владою» – нахарактерніше саме для діяльності міжнародних фінансових організацій [1, с. 134].

Здійснення гнучкого непрямого політичного впливу країн-учасників за допомогою економічних інструментів стало наприкінці ХХ століття самим ефективним методом впливу, лобіюванням інтересів «зверху». Більше того, частина з названих організацій присвоює собі арбітражні функції, перетворюючись у свого роду наддержавні суди, що виносять рішення із торгівельних суперечок, правомірності того чи іншого національного законодавства, його відповідності «загальновизнаним» нормам. В установчих документах МВФ, Всесвітнього банку та ВТО чітко прописано, що держави зобов'язані прийняти низку правил, що надають безпосередній вплив на національну економіку [2, с. 157]. Крім того, держава повинна все більше передавати частину свого суверенітету у питаннях дотримання прав людини за міжнародними стандартами, особливо у питаннях відношення держави до національних меншин і до порушень прав людини.

Розвинуті країни використовують міжнародні фінансові організації у власних інтересах з метою нав'язування окремим країнам політики, що суперечить їх національним інтересам. Класичним прикладом цього є поведінка зазначених організацій під час недавніх фінансових криз. Саме тому міжнародні фінансові організації розглядаються багатьма політиками як інструмент у руках країн «великої сімки», яким належить значна частина акцій вже згадуваного МВФ. У сучасному світі з поглибленням протиріч між багатими і бідними країнами дії міжнародних фінансових організацій піддаються все більшій критиці з боку світового співтовариства та зустрічають різкі заперечення, особливо з боку країн, що розвиваються.

Тим не менш, сучасні міжнародні економічні організації не є цілком і повністю автономними від держав. Міжнародні фінансові організації – це утворення держав-націй, частина сучасної державної системи та їх інституційні форми, їх діяльність відображає страхи та сподівання урядів. Паралельно з глобальними органами світової економіки продовжує зростати вплив регіональних інститутів міжнародного регулювання (АСЕАН, ШОС, Меркорус та ін.). Діяльність цих організацій спрямована, перш за все, на рішення економічних задач, однак вони переслідують і політичні цілі. Продовжується міжнародне суперництво за світові сировинні ресурси, що нерідко призводить до крайніх форм прояву (як приклад, захоплення Іраку Сполученими Штатами Америки). Історія розвитку міжнародних і регіональних організацій засвідчує, наскільки сильно вони пов'язані з життям сучасного суспільства та експансією європейсько-американської системи міжнародних відносин на інший світ.

### *Література:*

1. Дж. С. Най. Гибкая власть. – М. : Фонд социо-прогностических исследований «Тренды», 2006. – 224 с.
2. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: учеб. пособие / под. ред. проф. П. А. Цыганкова. – М. : Альфа – М, 2011. – 336 с.